

Met Wladyslaw Cuber praten over wat anders

Zo gaat dat niet toe in ieders leven. In het leven van de Polen echter gebeurden dingen die in een spannende of dramatische film thuis horen. De mannen die het hebben overleefd, vertellen er over alsof zij spreken over alledaagse dingen, over het naar de markt gaan, sigaren kopen, een wodka drinken of over geen wodka drinken, omdat zij dat vroeger, in het meest bewogen deel van hun leven, misschien al in royale mate hebben gedaan. Hun leven ziet er uit als een dubbelboek. Om het andere verhaal te kunnen lezen, moeten je dat boek omdraaien en opnieuw beginnen.

Ik luister naar Wladyslaw Antoni Cuber. Hij is nu 61 jaar en op zondag zes maart viert zijn folkloristische dansgroep „Mazur” het twintig jarig bestaan. De groep bepaalt een andere, belangrijke periode in zijn leven. Wie met hem in contact komt bespeurt dat. Hij kan nauwelijks over iets anders praten dan over zijn dansgroep.

Thomas

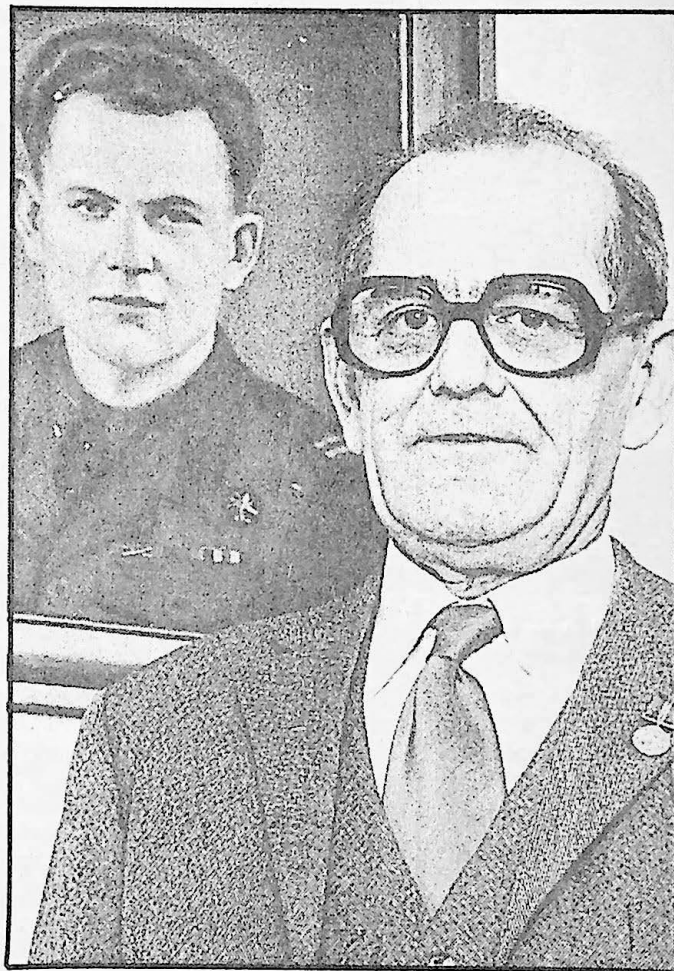
De folkloristische dansgroep Mazur”, bekend hij eerlijk, „is wel eens groter geweest. Bestaat uit nauwelijks vijftien man, daar zijn slechts vijf jongens en meisjes van Poolse afkomst bij. We zouden wel wat meer jongelui kunnen gebruiken”, zegt Wladyslaw Cuber, „kleding hebben we genoeg. Er hangen wel honderd costuums in de kast. Kennis van de Poolse taal is ook niet nodig”. De heer Cuber brengt de leden wel bij dat „Towarszus noj” niet wil zeggen „Thomas is zo moei”. Wie het de meisjes hoort zingen, zou overigens zweven bij de moeheid van Thomas, maar het betekent gewoon „mijn kameraad”.

Ontsnapt

Duitsers

Kwam U wel eens in aanraking met Duitsers?

Vreemde vraag aan een man die oorlog met hen voerde. Ik vraag ook of hij Duitsers haat. Zijn „ja” komt er wel uit, maar het kost hem toch moeite. Polen zijn grootmoedig, wraakgevoelens koesteren ze niet. „Ik heb Duitsers wel eens bewaakt. Dan vroegen ze mij om een cigaret” „Gaf U die”? „Ja, die gaf ik. Hij is ook een mens, dacht ik. Ik heb ook wel eens naar een cigaret gesnakt. Een paar haaltjes...” „Ja, in het begin wilde ik graag terug. Ik heb wel eens gedacht: Misschien komen er betere tijden”. Die zijn er voor Wladyslaw kennelijk niet gekomen. „Hoe zeg je dat”? vraagt hij, „ik heb mij neer bij gelegd”. Ik zet enkele woordjes op hun Hollandse plek en hij lacht mij toe, alsof zijn das weer goed zit. Hij trouwde met een Schiedams meisje, dat in Breda woonde, kreeg drie zonen, die Edward, Henric en Roman heten en die alle drie in Mazur hebben gedanst. Of hij zelf vernederlandst is? „Ja”, lacht hij „ik heb alle kwaai eigenschappen van de Nederlander overgenomen”. „Zoals”? „Kankeren bijvoorbeeld”. Hij geeft enkele voorbeelden „De direc-

• Wladyslaw Cuber...Mazur, een belangrijk deel van zijn leven...
- FOTO ARCHIEF DE STEM

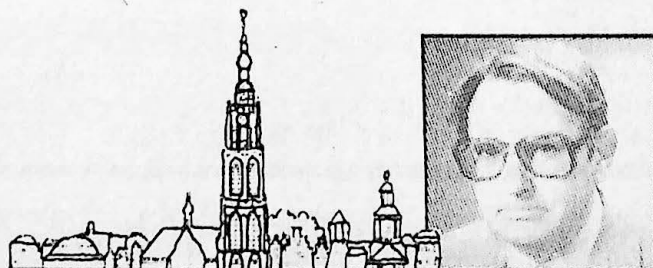
tie deugt niet”, „het is toch geen stoel om op te zitten” en „de tijden deugen ook al niet”. Noemt openhartigheid, zuinigheid en gastvrijheid drie goede Hollandse eigenschappen.

Toch dansen

Polonia is inmiddels opgeheven; Mazur telt nog slechts vijftien man. Hoe-

lang bestaan de zichtbare tekenen van Pools leven in de Bredase samenleving nog?. Wladyslaw Cuber is daar niet zo optimistisch over. „Het is moeilijk om de Poolse jeugd enthousiast te krijgen en ik denk, dat als alle Polen zijn gestorven, er weinig meer van de Poolse cultuur over zal blijven”.

Een somber verhaal eigenlijk bij een twintigjarig bestaansfeest. Wladyslaw Cuber kreeg voor zijn grote verdiensten voor het behoud van de Poolse cultuur in de Bredase samenleving de legpenning „Breda-Oranjestad”. Poolse familieleden noemen hem „een grote Piet”. „En ik ben maar een meter zeventig” zegt hij lachend. U ziet het, een gesprek met de heer Cuber loopt toch onontkoombaar uit op Mazur. Het is een ander en belangrijk stuk van zijn leven. Dat andere leven lijkt begraven in een Pools stukje grond, dat nu Rus-

DE STAD IN

MET GERARD VAN HERPEN

ij was achttien jaar, toen Wladyslaw Cuber wegvluchte uit het dorp Stanislawow, niet zo heel ver van de Russische grens. In die grensstreek is later zijn moeder door de Duitsers vermoord. „Het was in 1942, of was het nou in 1943?, de Duitsers kregen last van partisanen, haalden een 107-jarige man op en brachten die samen met de buurvrouw van mijn moeder en mijn moeder, die ziek was, naar een huisje en dat huis staken ze in brand. Mijn broer kon onder een regen van kogels nog wegvluchten. Ik hoorde over de dood van mijn moeder pas in 1947.

Twee keer is hij zelf aan de dood ontsnapt. Twee keer speelde zich dat in Breda af. Ik behoorde weliswaar niet tot de vechtende troepen, maar soms bracht je werk, boodschappen overbrengen, telefoonleidingen en verbindingen herstellen je toch tot vrij dicht in de frontlinie.

Bij de Wilhelminabrug ben ik een keer beschoten door Duitsers die mij in de gaten hadden vanuit hun posities aan de Marksingel. De kogels vlogen om mijn oren. Ik dacht dat ik gewond was, voelde zo'n hete streep lucht langs mijn hoofd gaan. Ik mankeerde niets. De tweede keer reed ik door de Parkstraat. Daar hielden Poolse soldaten mij aan. Ik zag nog net op tijd de Duitsers in het Wilhelminapark. Die hadden zich daar ingegraven. Onze soldaten deden niets, zij wachtten op een bevel en de Duitsers zaten daar ook maar. Dat was een heel dwaze situatie. Altijd, wanneer ik door de Parkstraat of over de Wilhelminabrug rij, krijg ik een soort schrikreactie. Poolse kennissen en familieleden laat ik die twee plaatsen altijd zien.

Kijk

daar

'ns

Kasteelpoort

„Ten oosten van dit bosch (Mastbos) aan den lincker oever van den Marktstroom is gelegen 't Kasteel Bouvenjen, voorheen aldaar gebouwd en bezeten bij 't oude Geslacht van Bouvenjen 't welke in de dertiende eeuw reeds zeer vermaart is geweest en in Brabant veele Ridders uytgelevert heeft. Het tegenwoordige slot is getimmerd door Heer Jan Baptist Keermans, Eersten Raad van Philip Willem, Prins van Oranjen, vanwien het dees Prins op den agsten van Wijnmaandt 1614 gekogt en naa zyn overlyden, op de volgende Heeren van Breda, die het nog bezitten overgebragt heeft”.

Dit schrijft Thomas Ernst van Goor over het kasteel Bouvigne. De naam Boeverijen komt voor het eerst voor in 1425. Het is niet helemaal exact aan te geven in welk jaar het kasteel gebouwd is. De eerste vermelding van het kasteel dateert uit 1554, in welk jaar Jacob van Brecht het kasteel in zijn testament vermeldt. Het kasteel Bouvigne, dat in 1637 nog dienst deed als hoofdkwartier van de staf van prins Frederik Hendrik bij de belegering van Breda, is in 1930 bedreigd geweest. De gemeente Breda voorkwam dat, door voor een ton het kasteeltje te kopen. Het is van 1930 tot 1971 verhuurd geweest aan de Pius X-stich-

• Kasteelpoort Bouvigne.

- FOTO DE STEM/JOHAN VAN GURP

ting en in 1971 is het kasteel voor f 1.4. miljoen aan het waterschap West-Brabant verkocht.

De poort is rijkelijk ver-

sierd met flambouwen en leeuwen. Jammer, dat bij de laatst uitgevoerde restauratie twee buitenlantaarns aan de poort zijn toegevoegd.